

JEOTERMAL KAYNAKLAR VE DOĞAL MİNERALLİ SULAR KANUNU

Kanun Numarası : 5686
Kabul Tarihi : 3/6/2007
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 13/6/2007 Sayı : 26551
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 46 Sayfa :

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, jeotermal ve doğal mineralli su kaynaklarının etkin bir şekilde aranması, araştırılması, geliştirilmesi, üretilmesi, korunması, bu kaynaklar üzerinde hak sahibi olunması ve hakların devredilmesi, çevre ile uyumlu olarak ekonomik şekilde değerlendirilmesi ve terk edilmesi ile ilgili usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Kanun, belirlenmiş veya belirlenecek jeotermal ve doğal mineralli su kaynakları ile jeotermal kökenli gazların arama ve işletme dönemlerinde, kaynaklar üzerinde hak sahibi olunması, devredilmesi, terk edilmesi, kaynak kullanımının ihale edilmesi, sona erdirilmesi, denetlenmesi, kaynak ve kaptajın korunması ile ilgili usûl ve esaslar ile yaptırımları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Kanunda geçen;

- 1) Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,
- 2) MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünü,
- 3) MİGEM: Maden İşleri Genel Müdürlüğünü,
- 4) İdare: İl özel idarelerini,
- 5) Kaynak: Doğal yolla, sondaj veya kuyularla jeotermal akışkan veya doğal mineralli su, gaz veya bunların birlikte elde edildiği yerleri,
- 6) Jeotermal kaynak: Jeolojik yapıya bağlı olarak yer kabuğu ısısının etkisiyle sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik yıllık ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla miktarda erimiş madde ve gaz içerebilen, doğal olarak çıkan veya çıkarılan su, buhar ve gazlar ile yeraltına insan düzenlemeleri vasıtasıyla gönderilerek yer kabuğu veya kızgın kuru kayaların ısısı ile ısıtılarak su, buhar ve gazların elde edildiği yerleri,
- 7) Doğal mineralli su: Yer kabuğunun farklı derinliklerinde, uygun jeolojik şartlarda doğal olarak oluşan bir veya daha fazla kaynaktan yeryüzüne kendiliğinden çıkan ya da çıkartılan, mineral içeriği ve diğer bileşenleri ile tanımlanan; tedavi, şifa amaçlarıyla da kullanılan içmece suyu, şifalı su ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak doğal suları,
- 8) Jeotermal alan: Yapılan bilimsel ve teknik çalışmalarla sınırları belirlenen ve üzerinde jeotermal kaynak veya jeotermal kaynakla birlikte doğal mineralli suların bulunduğu alanı,

9) Jeotermal sistem: Jeotermal alan oluşumunu sağlayan; beslenme alanı, akışkan, ısı kaynağı, rezervuar ve/veya zonu, örtü kaya ve boşalım alanının tümünü kapsayan, jeotermal kaynak ve/veya doğal mineralli suların çıktığı ve/veya üretildiği, kendine özgü jeolojik yapısı, hidrojeolojik ve kimyasal özellikleri olan sistemi,

10) Jeotermal rezervuar: Sıcaklık ve jeokimyasal açıdan doğal bir denge içinde bulunup bir bütünlük ifade eden, değişik şekillerde dışardan beslenen yarı açık veya kapalı sıcak su ve/veya buhar üretim ortamını,

11) Sondaj: Jeotermal akışkanları aramak, üretmek, kullanım sonrası reenjekte etmek, rezervuarı gözlemek veya test etmek için bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak, gereken derinlik ve çapta yeryüzünden kaynağa doğru jeolojik takip ile delik kazma ve açma işlemi ile jeotermal rezervuar oluşturmak için akışkan enjekte etmek için kuyu açma işlemini,

12) Akışkan: Kaynaklardan elde edilen su, gaz ve buharı,

13) Kaptaj: Akışkanın doğal olarak ve/veya bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak rezervuardan yeryüzüne ulaşmasından itibaren kirlenmesinin önlenerek ve korunarak daha sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi için kullanım öncesi özel teknikle yapılan toplama havuzlarında, galeri ve/veya kuyularda biriktirilmesi işlemini,

14) Koruma alanı: Kaynak ve bunların bağlı olduğu jeotermal sistemin; bozulmasına, kirlenmesine ve sürdürülebilir özelliğinin yitirilmesine neden olacak dış etkenlerden korumak amacıyla sahanın jeolojik, hidrojeolojik yapısı, iklim koşulları, zemin cinsi ve tipleri, drenaj sahası sınırı, kaynak ve kuyu çevresindeki yerleşim birimleri, endüstri tesisleri, çevrenin topografik yapısı gibi unsurlara bağlı olarak belirlenmiş önlemler alınması gereken, içerisinde yapılan faaliyetlerin kontrol ve denetime tâbi olduğu ve gerektiğinde yapılaşma ve arazi kullanım faaliyetleri kısıtlanabilir alanları,

15) Bloke alan: İşletme ruhsatı verilmiş bir jeotermal kaynaktan yapılan üretim faaliyetlerinin etkilenmemesi için işletme ruhsatı sahibi dışındaki talep sahiplerine kapatılmış ve işletmeye açılmayacak alanları,

16) Enjeksiyon: Akışkanların, yapay yöntemlerle jeolojik formasyonlara gönderilmesini,

17) Reenjeksiyon: Üretilen jeotermal akışkanların yapay yöntemlerle kullanıldıktan sonra tamamının veya kalan kısmının üretildikleri jeolojik formasyonlara geri gönderilmesini/basılmasını,

18) Deşarj: Jeotermal akışkanın kullanımından sonra reenjekte edilemeyen kısmının veya tamamının çevre kirliliğine neden olmayacak şekilde başka alıcı ortamlara gönderilmesini,

19) Test: Rezervuarın üretimi, yönetimi ve izleme programını oluşturmak için fiziksel ve kimyasal parametreleri belirlemeye yönelik yürütülen çalışmaları,

20) Emniyetli verim: Jeotermal sistemi ve rezervuar dengesini bozmayacak şekilde aynı rezervuardan birim zamanda üretilebilecek azami akışkan miktarını,

21) Ruhsat: Sınırları belirlenmiş bir alanda kaynak tespiti ve işletilmesi faaliyetlerinin yapılabilmesi için verilen izin belgesini,

22) Proje: Kaynaktan yararlanmak amacıyla yapılacak çalışmaları düzenleyen, belirlenen usûl ve esaslara göre hazırlanan, arama ve işletme dönemindeki faaliyetlerin başlaması, gelişimi ve bitirilmesi ile ilgili süreleri içeren, beyan niteliğindeki metni,

23) Arama: Jeotermal sistemden akışkan elde etmek amacıyla jeolojik araştırmalarla başlatılan, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalarla desteklenen, yapılan tüm çalışmalara ait verilerin değerlendirilmesi sonucu belirlenen lokasyon veya lokasyonlarda amaç ve tekniğine uygun olarak jeolojik takiple açılan sondaj çalışmaları ile üretime yönelik test çalışmalarını da içeren projede belirtilen faaliyetler bütünü,

24) Arama ruhsatı: Sınırları belirlenmiş bir alanda, kaynak arama faaliyetlerinde bulunulabilmesi amacıyla projeye dayalı verilen izin belgesini,

25) İşletme: Arama faaliyetleri sonucunda elde edilen kaynağın üretim, kullanım, reenjeksiyon, enjeksiyon, deşarj ve bu faaliyetlere yönelik sondaj çalışmalarını içeren projede belirtilen faaliyetler bütünü,

26) İşletme ruhsatı: Belirli bir alanda akışkanın üretilebilmesi ve değerlendirilmesi için projeye dayalı verilen izin belgesini,

27) Faaliyet: Jeotermal kaynakların aranması, geliştirilmesi, işletilmesi ve terk edilmesi ile jeotermal ve doğal mineralli suların kullanılması hususundaki işlemleri,

28) Faaliyet raporu: Ruhsat döneminde yönetmelikle belirlenen kıstaslara göre yıllık olarak hazırlanan ve faaliyetler ile ilgili gelişmelerin idare ve MTA'ya bildirilmesini sağlayan raporu,

29) Kira sözleşmeleri: İşletme ruhsatına dayalı kullanım alanlarıyla ilgili hakların, başkalarına kiralanmasını sağlayan sözleşmeleri,

30) Mücbir sebep: Sel, yangın, deprem, çökme, heyelan, savaş hali ile yönetmelikte belirtilen diğer halleri,

31) Beklenmeyen haller: Jeoloji ve kaynak şartlarındaki beklenmeyen fiziksel ve kimyasal değişiklikler ile ilgili mevzuat gereğince diğer kurumlardan alınması gereken izinlerin alınmaması durumlarını,

32) Teminat: Kaynağın değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerde, kamu can ve mal sağlığını etkileyecek durumların oluşması ve ruhsat sahibi tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması halinde kullanılmak üzere arama, işletme ve bloke alanları için nakdi para, banka ve özel finans teminat mektubu, Devlet bono ve tahvili olarak idareye verilen güvenceyi,

33) Gayrisafi hasılat: İşletmenin toplam yıllık cirosu olup, işletmelere ait tahakkuk eden her türlü mal ve hizmet satış bedelleri, faizler ile yapılan kiralama dahil olduğu miktarı,

34) (Ek: 26/2/2014-6527/20 md.) Kurul; Kalkınma Bakanının başkanlığında oluşturulan jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ile diğer yatırımların kamu yararı açısından önceliğini ve önemini tespit ederek karar veren Kurulu, ifade eder.

Mülkiyet ve ruhsat

MADDE 4 – (1) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup buldukları arzın mülkiyetine tâbi değildir. Kaynağa ilişkin faaliyetlerin yapılabilmesi için bu Kanuna göre Ruhsat alınması zorunludur.

(2) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar, medeni hakları kullanmaya ehil Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına, statüsünde jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sularla ilgili faaliyet yapabileceği hususu yer alan Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere, bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi teşebbüsleri ile müesseselerine, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum, kuruluş ve idarelerine verilir. Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar gerçek veya tüzel tek kişi adına verilir.

(3) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar, miras yolu ile intikal eder. Bu haklar, bütün mirasçıların vekâletini havi bir vekâletname ile ikinci fıkrada belirtilen niteliklere sahip mirasçılardan birine veya üçüncü bir şahsa devredilir. Mirasçıların ittifak edememeleri halinde mirasçılardan birinin müracaatı ile mahkeme mirasçılardan bu hakkın en ehil olana tahsisine veya bu da mümkün olmazsa ruhsatın satılmasına karar verir. Mahkeme bu hususu basit muhakeme usûlü ile halleder. Eğer dava söz konusu değil ise altı ay içerisinde intikal işlemleri tamamlanmayan ruhsatlar feshedilir. Devir ve intikal işlemlerinin ne şekilde yapılacağı yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlar

Arama ruhsatı

MADDE 5 – (1) Arama ruhsatı müracaatları, talep sahibi tarafından 1/25000 ölçekli pafta adı ve koordinatları belirtilerek beş bin hektarı geçmeyecek şekilde arama projesi ile birlikte idareye yapılır. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Aynı yer için aynı anda birden fazla talep olması halinde, projeler incelenerek en hızlı ve en fazla yatırımı teklif eden proje sahibinin talebi tercih edilir.

(2) İdare, müracaat alanı hakkında bilgileri MİGEM'e bildirir. Arama için başvuru alanı, önceki diğer başvurular ile çakışıyorsa, MİGEM çakışan kısımları çıkararak kalan saha için "arama ruhsatı" verilebileceğini idareye bildirir. İdare, verilen ruhsatı koordinatları ile birlikte kayıtlara alınmak üzere MİGEM'e bildirir.

(3) Arama ruhsat süresi üç yıldır. Faaliyetlerin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması halinde revize proje verildikten sonra idarece uygun bulunması halinde bir yıl uzatılır ve uzatma MİGEM'e bildirilir. Arama ruhsatı süre uzatım talebi, ruhsat süresi bitiminden önce idareye yapılır.

(4) Arama ruhsatı döneminde idarenin bilgisi dahilinde, çevrenin kirletilmemesi kaydı ile sadece test amaçlı üretim yapılabilir.

(5) Birden fazla ili içine alan arama ve işletme faaliyetlerinde başvurular alanın büyük olduğu il idaresine yapılır ve işlemler alanın küçük olduğu il idaresine bildirilir.

İşletme ruhsatı

MADDE 6 – (1) Arama ruhsatı sahibinin, arama ruhsat süresinin son günü akşamına kadar işletme projesi ile idareye işletme ruhsatı başvurusunda bulunması halinde "işletme ruhsatı" verilir ve varsa tespit edilen bloke alanıyla birlikte MİGEM'e bildirilir.

(2) İşletme ruhsatı sahipleri, işletme faaliyetine geçmek için ilgili kurumlardan gerekli izinleri almakla yükümlüdür.

(3) İşletme ruhsatı sahibi, projesinde belirtilen süre içinde işletmeye geçmez veya herhangi bir sebeple işletme ruhsatının iptal edilmesi durumunda teminat irat kaydedilir ve saha idare tarafından ihaleye çıkarılır. İşletme projeleri ile ihaleye katılan isteklilerden idareye en fazla geliri teklif eden istekliye işletme ruhsatı verilir ve MİGEM'e bildirilir.

(4) İdareden izin alınmaksızın, projede yer alan herhangi bir kuyunun yenilenmesi, sayısının ve kapasitesinin artırılması, enjeksiyon, reenjeksiyon, üretim amaçlı tüm sondaj faaliyetleri ile diğer proje değişiklikleri ve revizyonları yapılamaz. İdare, gerekli görülen hallerde, bedelini ödemek kaydıyla, MTA'dan değerlendirme isteyebilir.

(5) İşletme ruhsatı süresi otuz yıldır. Süre sonunda ruhsat sahibinin talep etmesi durumunda onar yıllık dönemler halinde uzatılır. Süre uzatımları MİGEM'e bildirilir.

(6) Doğal çıkış halindeki jeotermal ve doğal mineralli sular için, kaptajı yapılarak doğrudan işletme talepleri de İdarece bu Kanun hükümlerine göre işletme ruhsatına bağlanır ve MİGEM'e bildirilir.

Teknik sorumluluk ve faaliyet raporu

MADDE 7 – (1) Arama ve işletme ruhsatı süresince, faaliyetlerin ilgili mühendislik dallarından bir mühendisin sorumluluğunda sürdürülmesi zorunludur. Teknik sorumlu olmaksızın faaliyette bulunulması halinde, ruhsat teminatı irat kaydedilerek, faaliyetler durdurulur.

(2) Teknik sorumlu; kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi ve üretiminde bilimsel ve teknik esasları gözeterek görev ve sorumluluklarını yerine getirir. Ancak doğal mineralli su işletmelerinde ilgili mühendislik fakültesi mezunu herhangi bir kişi teknik sorumlu olarak bulunabilir.

(3) Teknik sorumlu veya sorumlularca hazırlanan yıllık arama ve işletme faaliyet raporlarının ruhsat sahibince iki nüsha olarak takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar idareye verilmesi zorunludur. Faaliyet raporlarının bir nüshası idare tarafından MTA'ya gönderilir.

(4) Arama ve işletme faaliyet raporlarının süresi içerisinde idareye verilmemesi halinde, teminatı irat kaydedilerek iki aylık ek süre verilir ve teminat iki ay içerisinde iki katına tamamlattırılır. Bu süre sonunda da faaliyet raporunun verilmemesi halinde arama ruhsatı iptal edilir ve MİGEM'e bildirilir.

Mücbir sebep ve beklenmeyen hal

MADDE 8 – (1) Ruhsat sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, gerekçe ve süre belirtilmek kaydıyla on gün içinde idareye müracaat ederek geçen sürenin ruhsat süresine eklenmesini ve bu sürede yükümlülüklerinin askıya alınmasını talep eder. Ruhsat sahibi tarafından idareye yapılan müracaat tarihi, mücbir sebebin başlama tarihi olarak kabul edilir.

(2) Ruhsat sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen hallerin ortadan kalkmasından itibaren en geç üç ay içinde faaliyete geçmek zorundadır. Bu süre içinde faaliyete geçilmediği takdirde, teminatı irat kaydedilerek yeniden teminat vermesi ve faaliyete geçmesi için ruhsat sahibine üç ay ek süre verilir. Bu süre sonunda da teminat yatırılmaz ve faaliyete geçilmez ise ruhsat iptal edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Faaliyetlerin denetlenmesi

MADDE 9 – (1) Faaliyetler her yıl idare tarafından denetlenir. Gerektiğinde idarece talep edilmesi halinde MTA tarafından da denetim yapılır. Denetimler, 14 üncü maddede belirtilen hususlar ve diğer maddelerde belirtilen ilkeler dikkate alınarak yapılır. Denetimler için ruhsat sahibi tarafından MTA'ya 1000 Türk Lirası ödenir. Bu miktar, MTA tarafından yıllık ÜFE'ye göre artırılır.

(2) Memuriyet mahalli dışında MTA'ca görevlendirilen konuyla ilgili ve yardımcı personele, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının iki katı tutarında 6245 sayılı Harcırah Kanunu genel hükümlerine göre harcırah ödenir. Bu madde kapsamında ödenen gündelik tutarından herhangi bir ad altında kesinti yapılmaz.

(3) MTA, yapacağı denetim ve incelemeler için gerekli görmesi halinde, diğer ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının da katılımını isteyebilir.

Devir, sicil, ihale, harç, teminat ve idare payı

MADDE 10 – (1) Devir, sicil, ihale, harç, teminat ve idare payına ilişkin esaslar aşağıdaki şekildedir:

a) Devir: Arama ve işletme ruhsatları devredilebilir.

b) Sicil: İdare, kaynağa ilişkin hakların devir, haciz, rehin ve ipotek veya sona erme hususlarını içeren bir sicil tutmakla yükümlüdür. Ruhsatın sınırları, kuyuların koordinatları, akışkanın parametreleri, devir, ihtiyati haciz, rehin, ihtiyati tedbir, ipotekle ilişkin bilgiler ve akışkanın kullanımına ilişkin kira ve benzeri sözleşmeler ile hakların sona ermesi sicile işlenir. Haklar, ancak sicile işlendiği takdirde hüküm ve sonuç doğurur. İlgililer, sicil kayıtlarının idarenin sicil memurlarından biri huzurunda gösterilmesini isteyebilir. Sicil alenidir ve kaynak sicilindeki kayıtların bilinmediği iddia edilemez. Haklara ilişkin olarak yapılan sözleşmeler, idarece sicile işlenmedikçe üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

c) İhale: Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş ruhsatlar, İdarece ihale yoluyla aramalara ve işletmeye açılır. İhale ilanı Resmî Gazete’de yayımlanır. İhale süresi içinde müracaat olmaması halinde ruhsat alanları başka bir işleme gerek kalmaksızın idare tarafından MİGEM’e bildirilerek arama ve işletme müracaatlarına açık hale gelir.

ç) Harç: Jeotermal kaynaklar için 1000 Türk Lirası, doğal mineralli sular için 500 Türk Lirası arama ruhsat harcı alınır. İşletme ruhsatları için bu harç miktarları dört kat olarak uygulanır.

d) Teminat: Ruhsat aşamasına bağlı olarak, hektar başına, ruhsat harcının % 1’i tutarında ruhsat teminatı alınır. Bu oranı, % 50 oranında artırmaya veya eksiltmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Ancak teminat 15.000 Türk Lirasından az olamaz. Teminatın asgarî miktarı ve harçlar, her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artırılır. Bu madde uyarınca önceden alınan işletme ruhsatı teminatları, beş yılda bir Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artırılarak güncelleştirilir. Bu Kanuna göre tamamlanması veya yenilenmesi gereken teminatlar güncel teminat üzerinden alınır.⁽¹⁾

e) İdare payı: Akışkanın doğrudan ve/veya dolaylı kullanıldığı tesislerin gayrisafi hasılatının % 1’i tutarında idare payı, her yıl Haziran ayı sonuna kadar idareye ödenir. Tahsil edilen tutarın beşte biri, idare tarafından, kaynağın bulunduğu belediye veya köy tüzel kişiliğine bir ay içerisinde ödenir.

(2) Hak sahibi, başvurunun kabul edildiğinin kendisine bildirildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde harç ve teminatı yatırmadığı takdirde, talebinden vazgeçmiş sayılır.

İdarî yaptırımlar

MADDE 11 – (1) Faaliyetlerin, projeye göre yürütülmesi zorunludur. Ruhsat sahibinin projesinde belirtilmeyen konularda veya izinsiz olarak faaliyette bulunulduğu tespit edilirse, teminatı irat kaydedilerek faaliyet durdurulur ve teminat üç katına çıkarılarak bir ay içinde tamamlattırılır. Aynı fiilin tekrarı halinde teminat irat kaydedilerek ruhsat iptal edilir.

(2) Ruhsat sahibince, kaynak koruma alanı etüdü yapılmadan işletmeye geçilmesi veya koruma alanı etüdünde öngörülen tedbirlere uyulmamasının tespiti halinde faaliyetler durdurularak teminat irat kaydedilir. Altı ay içerisinde gerekli tedbirlerin alınması ve teminatın tamamlattırılması istenir. Altı ay sonunda teminat verilmez ve tedbirler alınmaz ise faaliyetler durdurulur.

(3) İdare payının süresi içerisinde ödenmemesi halinde, teminat irat kaydedilerek iki aylık süre verilir. Bu süre zarfında idare payı yatırılmaz ve teminat tamamlanmaz ise faaliyetler durdurulur.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 183 üncü maddesiyle bu bentte yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(4) Ruhsat olmadan faaliyette bulunulduğunun tespiti halinde, faaliyetler idarece durdurulur. 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa göre 50.000 Türk Lirası idare tarafından idarî para cezası tahakkuk ettirilir.

(5) Ruhsat ve/veya gerekli izinler alınmadan yapılan faaliyetler durdurulur. Kaynağın ve rezervuarın korunması ile çevre kirliliğinin önlenmesi için acil tedbirlerin gerekli olduğu hallerde tedbirler idarece alınır. Bu nedenle yapılan her türlü masraf, sorumlusundan idare tarafından 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

İrtifak ve kamulaştırma

MADDE 12 – (1) Arama ruhsatı sahibi, arama faaliyetleri yapılacak alanda, özel mülkiyete konu taşınmazın sahibi ile anlaşamaması halinde, idareye müracaat ederek irtifak hakkı talebinde bulunabilir.

(2) İşletme ruhsatı süresince sadece sondaj yerleri ve isale hattı, kaptaj gibi gerekli olan yerler için taşınmazın sahibi ile anlaşma sağlanamaz ise ruhsat sahibi, idareye müracaat ederek kamulaştırma veya irtifak hakkı talebinde bulunabilir. Talep, idarece incelenip değerlendirildikten sonra uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır.

(3) İrtifak ve kamulaştırma işlemleri, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. İrtifak ve kamulaştırma bedelleri ve masrafları ruhsat sahibince ödenir.

(4) Kamulaştırılan taşınmaz, tapuya idare adına tescil edilip, faaliyetler devam ettiği sürece ruhsat sahibi adına tahsis edilir.

(5) Kamulaştırılan taşınmazın, faaliyetler için lüzum kalmadığının idarece tespiti halinde, Kamulaştırma Kanununda öngörülen usul ve esaslara göre belirlenecek rayiç bedeli ödenmek kaydıyla kamulaştırılan yerin eski sahibine iade edileceği hususu, ruhsat sahibi ve taşınmazın eski sahibine tebliğ edilir. Eski sahibinin taşınmazı altı ay içerisinde almak istememesi durumunda taşınmaz idareye kalır.

(6) Tapu siciline konulan şerhler idarenin müracaatı üzerine ayrıca mahkeme kararına gerek kalmadan silinir.

(7) Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufundaki yerlerde yapılan faaliyetler için bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra kira, ecri misil alınmaz.

(8) Jeotermal kaynak dağıtım ve üretimini yapan şirketler sanayi kuruluşu ve atık arıtma kuruluşu olarak değerlendirilirler. Bu değerlendirilmeye göre başta elektrik tarifeleri olmak üzere sanayi kuruluşları ve atık arıtma kuruluşlarına tanınan tüm teşvik ve haklardan yararlanırlar.

Rehin, haciz, ihtiyati tedbir ve ipotek tesisi

MADDE 13 – (1) Ruhsat alanının işletilmesinde gerekli olan kuyular, her türlü tesisler, ekipman, su taşıma hat ve sistemleri, aletleri ile bir yıllık diğer işletme malzemesi gibi kaynağın üretimine yönelik ayrılmaz parçalar, münferiden haczedilemez veya üzerlerine ihtiyati tedbir konulamaz ancak bir kül halinde haczi ve ihtiyati tedbir konulması mümkündür. Bunların tamamı üzerine ihtiyati tedbir konulması veya icraen satışlarına karar verilmesi halinde, işletmenin faaliyetlerine müdahale edilemez.

(2) İşletme ruhsatı üzerine 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ilgili hükümleri uyarınca, ruhsat süresini geçmemek kaydıyla, ipotek tesisi mümkündür. Üzerine ipotek tesis edilmiş işletme ruhsatının alanlarında değişiklik olduğu takdirde, mevcut ipotek, hiçbir işleme gerek kalmaksızın yeniden verilen ruhsat üzerinde de aynı şartlarla devam eder.

(3) İşletme ruhsatının sona ermesi halinde ipotek, kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler dışında kalan ruhsat sahibine ait tesis, vasıta, alet ve malzeme üzerinde devam eder.

Kaynak rezervuarının korunması

MADDE 14 – (1) Bu Kanuna tâbi faaliyetlerde kaynağı oluşturan jeotermal sistemin korunması, kaynağın israf edilmemesi ve çevrenin korunması esas olup işletme faaliyeti öncesinde kaynağın koruma alanları etüdünün ruhsat sahibi tarafından yaptırılması zorunludur. Aksi takdirde faaliyetler durdurularak koruma alanlarının belirlenmesi için ruhsat sahibine uygun süre verilir. Bu süre sonunda da koruma alanının belirlenmemesi halinde 11 inci madde hükümleri uygulanır.

(2) Koruma alanı etüt raporları, MTA'nın görüşü alınarak, idare tarafından onaylanır. Arazi kullanımı ve yapılaşma ile ilgili kaynak koruma alanları etüdünde öngörülen kısıtlama ve koşullar, imar planlarında esas alınır. Kaynak koruma alanlarında alınacak tedbirlere ilişkin genel ilkeler yönetmelikle belirlenir.

(3) MTA tarafından yapılan denetlemelerde faaliyetlerin öngörülen tedbirlere uygun yürütülmediğinin tespiti halinde, faaliyetler idarece durdurulur. Alınacak tedbirler, MTA tarafından belirlenir ve idareye bildirilir. Gerekli tedbirleri almak ve/veya aldırarak idare yükümlüdür. Gerekli tedbirlerin alınması için en fazla bir yıl süre verilir. Öngörülen tedbirlerin yerine getirilmemesi halinde ruhsat iptal edilir.

(4) Ruhsat sahibi, kullanım sonrası açığa çıkacak akışkan çevre limitlerini dikkate alarak deşarj edebilir. Akışkan içeriği çevre limitlerine göre deşarja izin vermiyorsa reenjektion etmekle yükümlüdür. Ancak formasyonun fiziksel ve kimyasal özellikleri nedeniyle reenjektionun gerçekleşmediğinin MTA tarafından onaylanması halinde, çevre kirlenmesini önleyecek tedbirler alınarak deşarj yapılır.

(5) Entegre jeotermal kaynak kullanım alanı dışındaki müstakil kaplıca ve doğal mineralli su işletmelerinde reenjektion ve enjektion şartı aranmayabilir. Çevre ve Orman Bakanlığının görüşü doğrultusunda idarece karar verilir.

Terk ve tesislerin intikali

MADDE 15 – (1) Arama veya işletme ruhsatı sahibi, ruhsat alanının tamamını veya bir kısmını terk talebinde bulunabilir. İdare, faaliyetle ilgili gerekli emniyet tedbirlerinin yerine getirilmiş ve çevre düzenlenmesi yapıldığının tespitini müteakip terk talebini kabul eder.

(2) Arama ve işletme ruhsatlarının fesih, iptal, terk veya sürenin bitmesi nedeniyle sona ermesi halinde, hak sahibine tazminat verilmeksizin kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler, gerekli kuyu başı emniyet tedbirleri alınmış olmak kaydıyla idareye intikal eder. Diğer tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir. Bu şekilde idareye intikal eden varlıklar ihale ile satışı yapılarak gerekli ruhsatlandırma yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Çeşitli Hükümler****Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü hizmetleri ile ilgili haklar**

MADDE 16 – (1) MTA, jeotermal ve doğal mineralli su kaynak aramalarını ruhsat harcıdan ve teminatından muaf olarak bu Kanun hükümlerine göre ruhsat alarak yapar. MTA'nın arama ruhsatı aldığı sahalarda kaynak varlığı tespit etmesi halinde, bu alan MTA tarafından ihale edilir ve ihale üzerinde kalan istekliye bu alanda idarece işletme ruhsatı verilir. MTA'nın yaptığı masraflar ihale bedeli üzerinden alındıktan sonra kalan miktar MTA ve idarece eşit paylaşılır.

(2) MTA, yürüyen ruhsat alanları dahil her yerde ruhsat şartı olmaksızın her türlü bilimsel ve teknik çalışmayı yapabilir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerine ilişkin hususlar

MADDE 17 – (1) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde;

a) Bu Kanun kapsamında verilecek termal turizm amaçlı işletme faaliyet izinlerinde, imar planları ile belirlenen yatırım alanları ve işletmelerin kapasitelerinin gerektirdiği kaynak miktarı sağlandıktan sonra diğer kullanımlara yönelik talepler karşılanabilir. Termal turizme yönelik kullanım alanlarında imar planı olmadan faaliyet izni verilemez.

b) Turizm belgeli tesislerin jeotermal su kullanım bedeli, kullanılan jeotermal su miktarına göre belirlenir.

c) Faaliyetler için idarece önceden Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınır.

(2) Enerji üretimi ve ısıtma uygulamalarına uygun olan akışkanlar hariç diğer akışkanların bulunduğu alanlarda termal turizm amaçlı kullanıma öncelik tanınır.

(3) Bu madde kapsamında belediyelerce kurulacak şirketler için 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanununun 27 nci maddesi uygulanmaz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görüşü alınır.⁽¹⁾

(4) Bu maddenin uygulanması ile ilgili tüm usûl ve esaslar, Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

MADDE 18 – (1) (4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 19 – (1) MTA yurtiçi ve yurt dışında yerli ve yabancı kamu veya özel tüzel kişilerle jeotermal kaynak ve doğal mineralli sulara yönelik olarak arama, araştırma, geliştirme ve bilimsel ve teknik çalışma yapabilir. Asgari % 20 olmak kaydıyla, ilgili şirket ile varılan anlaşma çerçevesinde belirlenecek oranda işletme gelirinden pay alır. Bu maddenin uygulama usûl ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yönetmelik

MADDE 20 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına dair usûl ve esaslar, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içerisinde, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikler ile düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 21 – (1) Bu Kanunla, 10/6/1926 tarihli ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun, 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun ek 1 inci maddesi ile birlikte 26 Mart 1322 tarihli Mülga Maadin Nizamnamesinin, 26/3/1931 tarihli ve 1794 sayılı 26 Mart 1322 tarihli Maadin Nizamnamesinin 50 nci Maddesinin Tadiline Dair Kanunun ve 17/6/1942 tarihli ve 4268 sayılı Mülga Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkında Kanunun içmeye ve yıkanmaya mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularıyla kaplıcalar hakkındaki hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(1) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

EK MADDE 1 –(26/2/2014-6527/21 md.)

(1) Kurul, Kalkınma Bakanının başkanlığında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ile diğer yatırımcı kurum ya da kuruluşun bağlı olduğu bakan/bakanlar ve yatırım kararına onay veren kurumun ilgili olduğu bakan olmak üzere asgari üç kişiden oluşur. Kurul, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı veya ilgili kurul üyesi bakanlardan herhangi birinin daveti üzerine toplanır ve kararlarını toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğuyla alır. Kurul tarafından alınan karar, kamu yararı kararı yerine geçer. Kurulun sekretaryası, MİGEM tarafından yürütülür.

(2) Kaynak arama ve işletme ruhsatlarında jeotermal ruhsatlar ile maden ruhsatlarının çakışması hâlinde ülke ekonomisi ve kamu yararı doğrultusunda kaynağın önceliğine göre Kurul tarafından kamu yararı kararı alınır.

(3) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ile devlet ve il yolları, otoyollar, demir yolları, havaalanı, liman, baraj, enerji tesisleri, maden, petrol, doğal gaz işletmeleri, su isale hatları gibi kamu yararı niteliği taşıyan yatırımların birbirlerini engellemesi, faaliyetin yapılamaz hâle gelmesi durumunda jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ve yatırım ile ilgili karar, Kurul tarafından verilir.

(4) Kurul tarafından gerekli görülmesi hâlinde hazırlatılan rapor, danışmanlık ücretleri, yolluk, gündelik ve benzeri tüm harcamalar yatırımcı tarafından karşılanır. Ayrıca, yatırımlar nedeniyle ikinci ve üçüncü fıkra kapsamında Kurul kararı ile faaliyeti engellenen ve/veya kısıtlanan tarafın yatırım giderleri, lehine karar verilen tarafça tazmin edilir.

(5) Turizm Merkezi veya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi dâhilinde kalan yerlerde Kurul tarafından alınacak olan kamu yararı kararı gereği enerji üretimine öncelik tanınması hâlinde, ilgili Turizm Merkezi veya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi veya bu alanlar için hazırlanmış onaylı imar planları yeniden düzenlenir.

BESİNCİ BÖLÜM**Geçici ve Son Hükümler**

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce, 26/3/1322 tarihli Mülga Maadin Nizamnamesi, 17/6/1942 tarihli ve 4268 sayılı Mülga Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkında Kanun, 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 26/5/2004 tarihli ve 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 927 ve 2634 sayılı kanunlar ile 83/6568 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 3/3/1954 tarihli ve 6309 sayılı Mülga Maden Kanunu kapsamında verilmiş ruhsat ve haklar aşağıdaki şekilde intibak ettirilir.

- a) İl Özel İdarelerinin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar il özel idarelerine,
- b) İl Özel İdarelerinin işletme ruhsatı verdiği kaynaklar ruhsat sahiplerine,
- c) Vilayetçe rüsum ve temettü hisseleri devredilen kaynaklar devir alan belediye veya köy tüzel kişiliği adına,
- d) Belediyelerin işlettiği ve/veya kiraya verdiği kaynaklar belediye tüzel kişiliği adına,
- e) Belediye ve il özel idarelerinin ortağı olduğu şirketlerin işlettiği kaynaklar şirket adına,
- f) MTA tarafından bu Kanunun yayımı tarihinden önce kamu veya özel tüzel kişiler, belediye ve özel idare ile yapılan sözleşme ve protokollerle verilen işletme hakları, alanı MTA tarafından belirlenerek ilgili hak sahibi adına,
- g) 5177 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesine göre temdit talebinde bulunulan ve süresi uzatılan içmece, maden suları, ılıca ve kaplıcalar ilgili hak sahibi adına,
- h) Elektrik Üretim A.Ş. tarafından işletilen kaynak, alanı MTA tarafından belirlenerek Elektrik Üretim A.Ş. adına,

idare tarafından alan bazında intibak ettirilir. Elektrik Üretim A.Ş. veya Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından bu sahanın üçüncü kişilere ihale edilmesi halinde, ihale bedelinin %50'si MTA'ya öz kaynak olarak aktarılır. İntibaklarda sözleşme ve işletme şartları ile üçüncü kişilerin müktesep hakları sicile işlenir.

(2) İşletme imtiyazlı ruhsatlarda ise hak sahibinin geçmişte kullandığı süre dikkate alınarak toplam süre doksandokuz yılı geçemez.

(3) İntibakı yapılan ruhsatlar MİGEM'e bildirilir.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 927 sayılı Kanuna göre süresi içinde temdit talebinde bulunmuş ruhsatlar ile 5177 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesine göre ruhsat almak üzere yapılan yeni müracaatlar, il özel idarelerince müracaat tarihinde yürürlükte olan 5177 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi ve 927 sayılı Kanuna göre sonuçlandırılarak uygun görülenler ruhsatlandırılarak bu Kanuna intibakı yapılır.

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kazanılmış hakların sahipleri, bu haklarına konu olan kaynağa ait mevcut bilgi ve belgeler ile sahadaki mevcut tesislere ait bilgi ve projeleri, hak sahibi olduğunu gösterir ruhsat, izin, imtiyaz, sözleşme, sicil ve benzeri belgeleri varsa işletme projesi ve teminat makbuzları ile birlikte altı ay içerisinde idareye müracaat ederek intibak yaptırmakla yükümlüdür.

(2) Altı ay içinde intibak talebinde bulunulmayan haklar için teminat iki katına çıkarılarak altı ay ek süre verilir. Bu süre içerisinde de intibak talebinde bulunulmayan haklara ilişkin faaliyetler durdurulur.

(3) Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla bir yıl boyunca müracaat kabul edilmez. Bu süre sonunda ilk hafta yapılan müracaatlar aynı anda yapılmış kabul edilir ve öncelik sırası kura ile belirlenir. İlk hafta içinde yapılan müracaatlardan asgarî teminat miktarı kadar müracaat bedeli alınır.

(4) İdare, il sınırları içerisindeki kaynak ruhsatlarını ve ruhsat verilmesi MİGEM’ce uygun bulunan müracaatları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde; hak sahibi, kaynak ve alan sınır koordinatları, kaynağın cinsi, süresi, mülkiyet durumu ve diğer gerekli olan tüm bilgileri MİGEM’e bildirmek zorundadır.

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce MTA tarafından, kamu veya özel tüzel kişilere, belediyelere, özel idarelere sözleşme ile devredilen, kiraya verilen veya kullanım hakkı verilen ve bu Kanunun yürürlük tarihi itibarı ile sona eren kaynak veya kaynak alanları ile MTA’nın yaptığı çalışmalarla belirlendiği ve MTA adına tescil edilen ve tescil edilecek kaynak ve/veya kaynak alanları için MTA’ya idare tarafından arama ruhsatı verilerek MİGEM’e bildirilir. Bu ruhsat alanları, MTA tarafından ihale edilir. İhale gelirinden MTA’nın yaptığı arama masrafları düşüldükten sonra kalan miktar MTA ile İdare arasında eşit olarak paylaşılır.

(2) MTA adına tescil edilen ve tescil edilecek bu sahalardan herhangi bir nedenle ihale edilemeyenlerden idare payının yarısı MTA’ya ödenir.

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) Bu Kanunda geçen Türk Lirası ibaresi karşılığında, uygulamada 28/1/2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun hükümlerine göre ülkede tedavülde bulunan para "Yeni Türk Lirası" olarak adlandırıldığı sürece bu ibare kullanılır.

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) Elektrik Üretim Anonim Şirketi tarafından yapılan kömür tahsis (rödövens) ihalesi sonucunda kömür kullanım hakkı elde edecek şirketler tarafından yapılacak 1000 MW üzeri güçte yerli kömür yakıtlı elektrik santrallerinden 2014 yılı sonuna kadar işletmeye girenlerin ürettiği elektrik, perakende ve toptan satış lisansı sahibi şirketler tarafından onbeş yıl süreli ikili anlaşmalar ile satın alınır ve üstlenilecek elektrik enerjisi alımına ilişkin hükümler bu şirketlerin lisanslarına dercedilir.

(2) Toptan ve perakende satış şirketlerine satışı yapılacak miktarla santralin üreteceği yıllık elektrik miktarı arasında ikili anlaşmaya bağlanamayan bir üretim bakiyesi oluşursa, bu miktar için Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi alım anlaşması yapar.

(3) Elektrik Üretim Anonim Şirketi tarafından 1000 MW üzeri güçte yerli kömür yakıtlı elektrik santrali yapılması amacıyla yapılacak kömür tahsis (rödövans) ihalelerinde isteklilerce; yıllara sâri olarak rödövans bedeli, onbeş yıllık süre için yıllara sarı olarak elektrik enerjisi üretim miktarları ve yıllık birim elektrik enerjisi satış fiyatları teklif edilecektir. Bu ihalede seçim, şartnamede belirlenecek esaslar dahilinde, teklif edilecek yıllık üretim miktarları ile yıllık birim elektrik enerjisi satış fiyatlarının çarpımı sonucu oluşacak elektrik alım bedellerinin önceden saptanmış belirli bir iskonto haddi üzerinden ihalenin yapıldığı tarihe indirgenmiş değerleri toplamı ile rödövans bedelinin değerlendirilmesi sonucunda yapılır.⁽¹⁾

Yürürlük

MADDE 22 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 23 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.



5686 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5686 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5710	Geçici Madde 5	21/11/2007
6527	3, Ek Madde 1	1/3/2014
KHK/700	10	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7153	17	10/12/2018

(1) 9/11/2007 tarihi ve 5710 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinin (3) numaralı fıkrasıyla; bu maddenin 21/11/2007 tarihinden itibaren uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.